

umazano kot umazano in hudobno kot hudobno. Božičev junak se lahko skriva v vsakem od nas, vprašanje je samo, kdo je dovolj pogumen ali odkrit ali obupan, da prestopi mejo družbe, v kateri živi. Ni važno, kje in kam jo prestopi, svet lumpenproletarcev je pač konkreten izhod, eden izmed možnih. Nikjer ni nobenega zagotovila, da bo beg v nov svet pravilno izbran in uspešen. Važno je iskati, grebsti vase, ven iz tega stanja, ki smo nanj obsojeni.

J. Zlobec

DVE PESNIŠKI ZBIRKI

V znani avangardistični knjižni zbirki Znamenja, ki jo izdaja mariborska založba Obzorja, sta pred nedavnim izšli dve knjigi pesmi — obe sta literarna prvenca dveh avtorjev, ki smo ju doslej poznali samo iz občasnih objav v revialnem tisku.

Kot 24. zvezek omenjene zbirke je natisnjena knjiga *Tomaža Kralja*; imenoval jo je *Prepisovanje ptic in drugi intercelularni izleti ljubezni prek ljubezni*. Uvajata jo dva krajša prozna zapisa: prvi je zapisan v slogu molitve, s katero se avtor obrača k »spremljevalcu zvezd«, ki je »Ozirisov svečnik«. Očitno ga je inspirirala staroegipčanska mitologija, ki mu rabi za okvir njegovega čaščenja ljubezni, toda že druga polovica zapisa prihaja v ironiziranje religioznosti in opuščanje prizdignjenega sloga z uvajanjem vulgarnega izrazja. Hkrati zagotavlja, da je njegov cilj doseči Tibet, kar najbrž ne pomeni realne, zemljepisno določljive pokrajine, ampak je le sinonim za spoznavanje vzhodnjaških filozofsko-religioznih idej. Drugi zapis govori o življenju na neki imaginarni kmetiji, kjer je, kot piše avtor, »morje sreče in ljubezni.« Takšno harmonično življenje lahko po njegovem mnenju doseže posameznik, če si izbere »lastno

pot«, ali če zaživi v tesnejšem stiku z naravo. Pred nami je rousseaujevsko pojmovanje, ki se poskuša uresničiti tudi v današnjem času, katerega simbolizira v zapisu nebesno znamenje Vodnarja. Motiv tega znamenja prihaja v knjigo Tomaža Kralja iz popglasbe, kjer se je pojavil v najbolj izraziti obliki v znanem musikalu Hair. In še v nečem se Kralj približuje tej glasbi in določenemu načinu življenja dela današnje mladine: v opisovanju doživljanja, ki ga omogočajo narkotična sredstva.

Po vsem tem bi pričakovali, da bo Kraljeva poezija sledila idejnim osnovam obeh prozskih sestavkov, toda kake globlje povezanosti med obema področjema ni. Pesmi, ki so oštevilčene s številkami od 1 do 60, ni mogoče dešifrirati tako kot pri tradicionalni poeziji, to pa zaradi tega ne, ker imamo opravka z verzi, ki jih tvori le zveza prilastka in odnosnice, če jih analiziramo s stališča sintakse, ali pa prosti stavki, toda ker je interpunkcija opuščena, ni mogoče zanesljivo ugotavljati meje med njimi. Največkrat gre za nizanje besed na način besedne igre in glasovne podobnosti, tako da se pomeni besed med seboj ne povezujejo, temveč ostajajo izolirani drug ob drugem. Pogosto so jim pridruženi še krajši stavki v angleščini in številčno navajanje količin predmetov. Za vsemi temi načini pesnjenja se skriva parodija in ironija na norme civilizacije, religijo, filozofijo in na zasebno življenje, zlasti sorodstvo in erotiko. Pravico do eksistiranja tako usmerjene poezije na slovenskem je že pred leti pridobil kljub ostremu nasprotovanju Tomaž Šalamun; v primerjavi z njim je Kraljeva parodija bolj blaga, na nekaterih mestih celo epigonska. Edina novost, ki bi jo lahko prispeval Kralj, je morda skrita v zanimanju za vzhodnjaško filozofijo in religioznost; le-ti bi morda postali vzpodbuda za kake novosti, vendar pesmi pričujoče knjige z ničemer ne potrjujejo te domneve.

25. zvezek zbirke *Znamenja* pa predstavlja knjiga pesmi *Iva Svetine* z naslovom *Plovi na jagodi pupa magnolija do zlatih vladnih palač*, ki že sam po sebi opozarja na ironično-satirično tendenco dela. Svetinove pesmi niso zapisane niti grafično razporejene v verze in kitice, ampak imajo videz proze; zdi se, da se približujejo ritmizirani, ponekod pa celo navadni prozi. Zaradi ohranjene interpunkcije so pomeni posameznih stavčnih enot lažje določljivi, a samo navidezno, saj ni med njimi tesnejše povezave niti ne znotraj samih enot, zato je vsebina pesmi bizarna, irealna in fantazijska. Toda iz njih vedno izstopa pesnik, čigar navzočnost je zelo opazna; neprimerno bolj kot pri Kralju je pri Svetini v ospredju pesnikov intimni svet in njegov ironični odnos do sveta. Le-ta je posebno izrazit v njegovem razmerju do slovenske nacionalne in literarne preteklosti ter nekaterih novejših dogodkov. Še bolj pa je poudarjena senzualnost v erotiki. Tudi v tem se Svetina razlikuje od Kralja, pri katerem je erotika samo enakovreden motiv med drugimi upesnjnimi motivi, pri Svetini pa je osrednja tema, ki se polagoma začne ponavljati. Ob Svetinovi zbirki ni mogoče prezreti zgledovanja po zadnji Šalamunovi zbirki *Romanje* za Maruško.

Obe knjigi pesmi, *Kraljevo* in *Svetinovo*, karakterizira variiranje že uveljavljenega, česar zaradi knjižne zbirke, v kateri sta izšli, ni bilo pričakovati.

Marjan Dolgan

DRAGO JANČAR, ROMANJE GOSPODA HOUŽVIČKE

Avtor, ki smo ga doslej poznali samo iz občasnih revialnih objav, je zbral svojo prozo v knjigi, ki jo je

Drago Jančar, *Romanje gospoda Houžvičke*; opremil Matjaž Vidic; založba Obzorja 1971.

imenoval po enem izmed besedil. Večinoma gre za stvaritve manjšega obsega, ki se omejujejo na ubeseditev enega samega motiva, kateremu je posvečena večja ali manjša pozornost; nekateri so obdelani na alegorično-abstrakten način, ki dobiva skoraj kafkovske poteze: spoznamo zapornika in preganjanca, v katerem se pojavlja občutek ogroženosti, zasledovanja, ki pa nima nobenega konkretnjšega vzroka. Celica, v kateri je zaprt, postaja imaginaren prostor, kjer opravlja mučenje »volkodlak«. Meje realnosti postajajo tako vedno bolj zabrisane. Junak se ne more nikamor zateči po pomoč, vedno bolj ga navdajajo občutja negotovosti, tesnobe in osamljenosti. Glede na vse te poteze lahko govorimo o eksistencialističnem liku.

Druga značilnost Jančarjevih besedil je ta, da se junak, ki se pojavlja pretežno kot jaz — večina pripovedi je napisana v prvi osebi, — zelo natančno ukvarja s predmeti, ki ga obdajajo: zanimajo ga njihove oblike, razsežnosti in uporabnost. Način, v katerem se takšno zanimanje kaže, je očitno nastal iz zgledovanja pri deskriptivizmu Rudija Šeliga, vendar Jančar nikoli ne vztraja v njem, saj so njegovi opisi pravzaprav samo nekakšna predstopnja, ki vodi k razčlenjevanju junakove zavesti in k ugotavljanju različnih psihičnih stanj, ki ju opravlja junak sam. Prostor dogajanja postaja v teh besedilih vedno bolj konkreten: nastopajoči se zadržujejo v različnih mestnih okoljih, v krčmah, na avtobusni postaji in ulicah, v uradih in podobnih krajih.

Junakovo pozornost so pritegnili različni ljudje, katere začne opazovati in opisovati njihovo zunanost in gibanje ali pa svoja srečanja z njimi; vsakdo od njih pripada drugemu sloju, vsi pa so prikazani tipizirano: hotelski gost, zaljubljenca, gospa, gostilniška godba, uradnik, ubijalec z britvijo... V bistvu imamo opravka s prikrito socialno prozo, ki jo zanimajo »mali« ljudje in njihovo vsakdanje vegetiranje

pa tudi želja, da bi se mu odtegnili prav tako kot svoji preteklosti. Iz vseh teh sodobnih snovi izstopa samo besedilo z naslovom *Tik pred odhodom*, ki obravnava vzdušje v koncentracijskem taborišču malo pred koncem vojne.

Vsa ta različna izhodišča so najbrž vzrok, da Jančarju ni uspelo napisati daljše pripovedi, kar si je očitno prizadeval, saj je celo združil nekatere

drobce v večjo celoto, ki jo povezuje ena sama oseba, vendar preveč ohlapno, da bi lahko govorili o sklenjenosti in ne o poskusu.

Jančarjev prvenec pomeni preiskušanje različnih pripovednih možnosti, katero izmed njih bo sklenil razvijati, pa bo pokazala — morda — njegova naslednja knjiga.

Marjan Dolgan

Poročamo — glosiramo

PROBLEMI SLOVENSKE GLASBE ŠE ENKRAT

Ob prebiranju vaše ankete o problemih slovenske glasbe sem se malo zamislil tudi o lahki, popevkarski ali »plehki« *glasbi, kakor jo večina vaših anketirancev imenuje.*

Najprej moram povedati, da se z vašimi anketiranci strinjam glede poslanstva in potrebe po naših, slovenskih skladateljih resne glasbe. Res je, vsak kolikor toliko kulturni narod potrebuje svoje skladatelje, to je jasno. Toda povedati moram tudi to, da se današnja mladina, seveda ne vsa, navdušuje za tako imenovano progresivno ali underground glasbo, ki pa ima precej skupnega z resno glasbo. Toda ta glasba je šele na poti k nam in še bo potrebno nekaj časa, da se bo med našo mladino ukoreninila.

Mladi pri nas, vsaj večina tistih, ki se navdušujejo za šablonsko glasbo Miše Kovača, Kiča Slabinca, Pro arte itd., res še ne vedo, da je glasba, ki jo sicer ustvarjajo dolgolasi skladatelji predvsem v ZDA in Angliji, pravo doživetje, da je to glasba, ki nekaj pove, da je to glasba, ki jo moraš razumeti, se vanjo poglobiti. Tako pa se večina naše mladine navdušuje nad res plehko glasbo v pravem pomenu besede, nad komercialno glasbo, kakor jo imenujemo. Moram povedati tudi to, da jazza

ne moremo in ne smemo šteti med plehko glasbo, pa naj bo to tradicionalni ali pa moderni, free jazz, saj se improviziranje v jazzu močno približuje resni glasbi.

Morda me bo kdo narobe razumel, ampak nočem zagovarjati plehke glasbe, tiste v pravem pomenu besede. Res ne! Zagovarjam le dve smeri v sedanji, sodobni glasbi, to je progresivno in pa jazz glasbo. In dokler ne bo ta glasba pri nas zasidrana tako, kot je sedaj popevkarska, se bo res večina naše mladine navduševala nad preprosto kalupsko glasbo.

Pa še nekaj besed o skladateljih naše, slovenske zabavne glasbe. Večkrat je bilo že poudarjeno, da slovensko zabavno glasbo podpirajo štirje stebri, na katerih slonijo vsi festivali, vse radijske in TV oddaje, da o ploščah niti ne govorimo. Ti štirje stebri pa se imenujejo: Sepe, Privšek, Soss, Robežnik. Ker pa so ti štirje stebri verjetno dovolj, da držijo vso našo glasbo pokonci, res ne potrebujemo nobenega drugega stebra, ker zanj niti ni prostora med štirimi velikimi stebri in jih več tudi ni potrebno za podporo naši glasbi.

Kolikokrat se je že pri nas reklo, da bomo podpirali mlade skladatelje, kaj da bo takrat, ko bo morala starejša generacija oditi. Pravijo in tudi res je, da je pri nas nekaj zelo nadarjenih